

AĞLASUN İLÇESİNİN ALTERNATİF TURİZM KAYNAKLARI

DOÇ. DR. SALİH CEYLAN

Doç. Dr. Salih CEYLAN

AĞLASUN İLÇESİNİN ALTERNATİF TURİZM KAYNAKLARI (UYGULAMALI BİR ÇALIŞMA)

ISBN 978-605-318-240-5

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2015, Pegem Akademi

Bu kitabın basım, yayın ve satış hakları

Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. Ltd. Şti.ne aittir.

Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz.

Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

I. Baskı: Temmuz 2015, Ankara

Yayın-Proje Yönetmeni: Ayşegül Eroğlu

Dizgi-Grafik Tasarım: Gülnur Öcalan

Kapak Tasarımı: Yılmaz Yücel

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd.Şti.

İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler - Ankara

0312 341 36 67

0535 292 34 31

Yayıncı Sertifika No: 14749

Matbaa Sertifika No: 25931

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay / ANKARA

Yayınevi 0312 430 67 50 - 430 67 51

Yayınevi Belgeç: 0312 435 44 60

Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08

Dağıtım Belgeç: 0312 431 37 38

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

E-ileti: pegem@pegem.net

İnternet: www.pegem.net

Bu alışmayı;
“Coğrafya, uygulamaya y6nelik çalışmalar olmadan 6đretilemez” ilkesini
6đreten **Saygıdeđer hocam Prof.Dr.Hayati DOğANAY’a itaf ediyorum.**

ÖN SÖZ

Dünya turizm faaliyetlerinin halen deniz-kum-güneş üçgeninde geliştiği ancak son yıllarda beklenti, istek ve ihtiyaçlardaki değişmelerle alternatif turizme yönelik taleplerin giderek arttığı görülmektedir. Bu durum ülkeleri; turizmi çeşitlendirerek turistlerin beklentilerini karşılamak, böylece turizmden elde ettikleri geliri arttırmak amacıyla alternatif turizm faaliyetlerine yöneltmiştir. Türkiye de hazırlanmış olduğu Turizm Stratejisi 2023 ve Eylem Planı 2013 ile ülkemizin doğal, kültürel, tarihi ve coğrafi değerlerini koruma-kullanma dengesi içinde kullanmayı ve turizm alternatiflerini geliştirerek ülkemizin turizmden alacağı payı arttırmayı hedef almaktadır.

Ağlasun İlçesinin Alternatif Turizm Kaynakları başlıklı bu çalışma, Ağlasun (Burdur) ilçesinde bu hedefe yönelik olarak hazırlanan ve yürütülen, yerel halkın her bileşeni ile katıldığı, disiplinler arası proje çalışmalarını ve alternatif turizm uygulaması örneklerini kapsayan çıktılarının bir ürünüdür.

Turizm gelişim bölgelerine yakın konumuna ve oldukça zengin turizm potansiyeline rağmen turizmden yeterince gelir elde edemeyen yörelerin geri kalmışlığı dikkatimi sürekli çekmişti. 2008 yılının Mayıs ayında atandığım Ağlasun Meslek Yüksek Okulu Müdürlüğü görevim ile başlayan Ağlasun sevgisi, akademik çalışma alanıma olan yakınlığı nedeniyle beni turizm coğrafyası çalışmaları yapmaya yöneltti. Ancak nereden başlamam gerektiği konusu, kendime sürekli sorduğum bir soruydu. 2008 yazında Sagalassos antik kenti kazılarını yürüten ve kazı 2. Başkanı olan Yüksek Mimar ve Alan Yönetimi Uzmanı Ebru TORUN ile tanışmam ve kısa sohbetin sonrasında benzer şeyler düşündüğümüzü görmem beni oldukça mutlu etmişti. Zira paylaştığımız düşüncelerin birbirine olan yakınlığı ile olacak ki, kısa süre içinde kendimizi bir Dünya Bankası proje yarışmasının içinde bulmuştuk. “Gençler eli ile kırsal kalkınma” isimli projemiz yarışmaya katılan 792 proje içerisinde ilk 20’ye girerek ödül aldı. Bu proje bize kırsal kesimde kalkınmanın, başka kültürlerle açık ve saygılı, çevreye duyarlı, sorumlu ve bilinçli bir gençliğin çok yönlü ve çok sesli katılımı ile başarılabilirliğini göstermesi yanında, bundan sonra nasıl bir yol izleneceğimiz konusunda da fikir vermişti. Daha sonra yürütücülüğünü yaptığım ve Mehmet Akif Ersoy Üniversitesince desteklenen “Ağlasun İlçesi Kırsal Turizm Potansiyeli ve Değerlendirilmesine Yönelik Bir Alan Çalışması” başlıklı proje ile ilçenin turizm envanteri çıkarılmaya çalışıldı. Hemen ardından Batı Akdeniz Kalkınma Ajansına desteklenen ve yürütücülüğünü yaptığım “Ağlasun İlçesinde Doğal ve Kültürel Kaynakların Sürdürülebilir Turizm Kullanımlarına Hazırlanması ve Tanıtılması” başlıklı proje ve çıktıları beni bu kitabı yazmaya yöneltti.

Bu projelerin uygulama çalışmalarında Ağlasunluların verdiği destek, gösterdiği çaba ve yarattıkları sinerji, gelecekte alternatif turizm faaliyetlerini kırsal kalkınmaya entegre edecek projelere yönelik verilecek destek açısından beni oldukça ümitlendirdi. Zira bundan sonra yörede, tarım ve hayvancılık dışında alternatif

geçim kaynaklarının yaratılması konusunda ortaya konulacak çalışmaların “*turizm*” odaklı olarak çeşitlenmesi, Ağlasun’un kalkınması bakımından son derece önemlidir. Dolayısıyla eldeki bu eserin, ilçenin bütün alternatif turizm kaynaklarını tanıtan, yürütülen projelerin uygulamalarını içeren ve çıktılarını paylaşan bir turizm alan çalışması ve uygulaması örneği olarak başta yöre halkına, turizm coğrafyası çalışan meslektaşlarımıza ve karar mekanizmalarına yardımcı olacağını ümit ediyorum.

Bu kitabı yazacak kadar bilginin oluşmasında ve atölye çalışmalarındaki emekleri ve çabaları için öncelikle Ağlasun halkına şükranlarımı sunarım. Projelerin uygulanma sürecinde desteğini ve yardımlarını esirgemeyen Ağlasun Belediye Başkanı Sayın Aydın KAPLAN’a ve belediye çalışanlarına sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Yaklaşık otuz yıldan beri yürüttüğü ve başkanlığını yaptığı Sagalassos kazıları ile hem Sagalassos’u ve hem de Ağlasun’u dünyaya tanıtan ve 2014 yazında emekli olan Sayın Prof. Marc WAEKENS’e, şu anda kazı başkanlığını yürüten sayın Prof. Jeroen POBLOME’ya destekleri için şükranlarımı sunarım. Bütün bu projelerin tasarlanmasından yazılmasına, hazırlanmasından uygulanmasına emek verdiği ve yaklaşık otuz yıldan beri sürdürülen Sagalassos kazıları ve bu kazılarla ortaya çıkarılan maddi kültür belgelerini hem dünya insanlarıyla ve hem de ülke insanlarıyla buluşturma adına gösterdiği çabalar için Kazı 2. Başkanı ve sevgili arkadaşım Sayın Ebru TORUN’a sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Akademik hayatım boyunca onları çok ihmal etmeme rağmen sabırlarını ve desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen sevgili eşim Emine CEYLAN’a, çocuklarım Anıl CEYLAN ve Ayzem CEYLAN’a en içten sevgilerimi sunuyorum.

Ağlasun’un kısa zamanda Batı Torosların ve Göller yöresinin “Kırsal ve Kültürel Turizm Merkezi” olmasını dileklerimle...

Doç.Dr.Salih CEYLAN

Burdur, 2015

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	v
-------------	---

1. BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Ağlasun İlçesinin Yeri, Sınırları ve Ulaşım Durumu.....	5
1.2. Ağlasun'un Doğal Çevre Özellikleri	8
1.3. Ağlasun'un Beşeri Çevre Özellikleri	13

2. BÖLÜM

ALTERNATİF TURİZM

2.1. Ağlasun'da Alternatif Turizm Kaynakları.....	18
2.1.1. Doğal Çekicilikler	18
2.1.1.1. Ormanlar	18
2.1.1.2. Kaynak Suları	21
2.1.1.3. Akarsu ve Göl.....	24
2.1.1.4. Tıbbi ve Aromatik Bitkiler	26
2.1.1.5. Anıt Ağaçlar (Asırlık Çınar).....	32
2.1.1.6. Mağaralar (İnsuyu Mağarası).....	34
2.1.1.7. Dağcılık ve Dağ Turizmi.....	37
2.1.2. Kültürel Çekicilikler	55
2.1.2.1. Sagalassos Antik Kenti.....	57
2.1.2.2. Sagalassos'ta Arkeolojiden Kültürel Miras Yönetimine	64
2.1.2.3. Peyzaj Olarak Sagalassos-Ağlasun.....	71
2.1.3. Kırsal Turizm Çekicilikleri	88
2.1.3.1. Kırsal Mimari ve Kırsal Turizm.....	90
2.1.3.2. Su Değirmeni ve Turizm.....	95
2.1.3.3. Kırsal Turizm ve Eko turizmde İnovasyon.....	98
2.1.4. Tarım Turizmi (Tarımsal-Agri Turizm).....	100
2.1.4.1. Kiraz Yetiştiriciliği.....	101
2.1.4.2. Gül Yetiştiriciliği.....	105

2.1.4.3. Ceviz Yetiştiriciliği.....	108
2.1.4.4. Kızılcık (Ergen) Yetiştiriciliği.....	110
2.1.4.5. Bağcılık ve Pekmez Yapımı.....	111
2.1.5. Yayılacılık ve Yayla Turizmi.....	114
2.1.6. El Sanatları ve Turizm.....	120
2.1.7. Toprak Kap Üretimi (Çömlekçilik) ve Turizm.....	123
2.1.8. Yerel Şenlikler, Festivaller ve Turizm.....	127
2.1.9. Yerel Yemek Kültürü ve Turizm (Gastronomi Turizmi).....	130
2.1.10. Kamp ve Karavan Turizmi.....	140
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	142

1. BÖLÜM

GİRİŞ

Üzerine pek çok bilimin araştırma yaptığı turizm, coğrafyanın da üzerine dikkatle eğildiği bir araştırma sahasıdır. Coğrafyanın mekân ve insan etkileşimini yorumlarken kullandığı kendine özgü ilke ve yöntemler, turizm ve coğrafya bilimlerini birbirine yaklaştırmakta, coğrafya ve dolayısıyla coğrafi ilke ve ifade teknikleri, turizm için adeta vazgeçilmez bir araç halini almaktadır (Doğanay ve Zaman, 2013:10).

Coğrafi araştırma, turizme çeşitli yollardan katkıda bulunur. Bir mekândaki çeşitli coğrafi kaynakların turizm açısından belirlenmesi ve değerlendirilmesi bunların başında gelir. Bu coğrafi kaynaklara göre; fonksiyonel turizm bölgelerini saptayan, ayrıca turist akımını sağlayan turizm koridorlarını analiz eden coğrafi araştırma, turizm çalışmalarına temel oluşturur. Genel bir ifadeyle, coğrafi bakış açısı altında turizmin incelenmesi, turizmle ilgilenen diğer sosyal bilim alanlarına önemli bir katkı sağlar (Özgüç, 1998). Coğrafi bakış açısı ile ele almaya çalıştığımız “Ağlasun İlçesinin Alternatif Turizm Kaynakları” başlıklı bu çalışmanın başta coğrafya bilim disiplini olmak üzere, turizm çalışmaları yürüten diğer sosyal bilim disiplinlerine katkı sağlaması beklenmektedir.

21. Yüzyılda turizm sektörü dünyanın en büyük sektörü olma yolunda ilerlemektedir. Bacasız sanayi olarak adlandırılan turizm, birçok ülke için önemli bir ekonomik etkinliktir. Bu olgu, sosyal ve teknolojik gelişmelere paralel olarak bazen hızlı, bazen yavaş, ama sürekli bir gelişme göstererek günümüze damgasını vurmuştur. Önemli bir döviz kaynağı ve istihdam alanı yaratması bakımından uluslararası turizm, özellikle turizm potansiyeli olan gelişen/gelişmekte olan ülkelerin kalkınma için umut bağladığı bir sektördür. Sanayileşme çabasında olan bütün ülkeler, turizm potansiyelleri varsa, sanayileşmenin finansmanı için hizmet sektörünün bir parçası olan turizme yönelmektedirler. Bu ülkelerden biri de Türkiye'dir.

Türkiye’de turizmin ivme kazanması 1980’li yıllara rastlamaktadır. Bu yıllardan itibaren Türkiye’de altyapı yatırımlarına önem verilmiş ve Avrupa’da yeni destinasyon arayışında bulunan kıyı turizmi talebi, Türkiye’ye doğru yönelmeye başlamıştır. Bu dönemden sonra Türkiye’de turizm olgusunun, ekonomik, sosyal ve çevresel yönleri ile birlikte ele alınmaya başlandığı bir döneme geçilmiştir. Bu dönemde hâkim olan genel kanı, Türkiye’nin sahip olduğu doğal, kültürel ve tarihi zenginliklerin yeterince rasyonel kullanılmadığı yönündeydi. Bunun üzerine tarihi, doğası, iklimi, mutfağı gibi unsurlarla önemli özelliklere sahip olan ülkemizde bu unsurlar değerlendirilmeye başlanmıştır. Geleneksel turizm anlayışına yeni bir yön vermek amacıyla yeni turistik ürünlerin bir araya getirilmesi yoluna gidilerek turistik ürün çeşitlendirmesi yapılmış, bu durum alternatif turizm kavramının ortaya çıkmasına neden olmuştur (Albayrak, 2013:32).

1990’lı yıllardan 2010’lu yıllara gelinceye değin Türk turizminde özellikle kıyı turizminde gelişmeler görülmüştür. Gelişmiş sanayi toplumlarında gündelik yaşamın rutin işlerinden, stresinden, kentnin kalabalığından ve gürültüsünden uzaklaşma gereksiniminin özellikle kıyı alanlarına yönelen örgütlü, kitlesel bir turizm türü ortaya çıkarmıştır (Albayrak, 2013:6-7). Ancak, kitle turizmi anlayışı ile hazırlanan paket turlar ve kısa vadeli yaklaşımlarla otellerde ağırlık kazanan her şey dâhil sisteminin yarattığı etkiler, ülkemizde de yoğun olarak hissedilmeye başlanmıştır. Bu anlayış zaman içinde ülkemizi, konakladıkları otelden dışarı çıkmayan, ziyaret ettikleri yöredeki yerel topluluk ve kültürel yaşantısı hakkında ilgili olmayan, daha az eğitilmiş ve daha düşük gelir seviyesine sahip bir turist kitlesine hizmet eder hale getirmiştir. Ayrıca kitle turizminin kısa vadeli ve ekonomik kâr odaklı bir yaklaşım içinde ele alınması, turistlere sunulan hizmetin kalitesinde de azalmaya neden olmaktadır. Bu nedenle ülkemizdeki turizm hareketleri, turizmin uzun dönemde sürdürülebilirliğini ve kendisine kaynak oluşturan doğal, tarihi ve kültürel kaynakların korunmasını tehlikeye atar hale gelmiştir (Güneş ve diğer., 2008).

Diğer taraftan ülkemizin de dâhil olduğu dünyanın pek çok ülkesinde kitlesel özellik gösteren turizmin yaygın olarak gerçekleştirilmesi diğer doğal, kültürel ve arkeolojik değerlerin yeterince değerlendirilememesine neden olmuştur. Oysaki eğitim, kültür ve gelir gibi değişkenler açısından her gün gelişen ve değişen turistlerin ihtiyaç ve istekleri de değişmekte ve turistler kitle turizmine alternatif oluşturacak yeni yol ve yöntemler aramaktadırlar (Albayrak, 2012:32-33).

Türkiye’nin turizm sektörü artık ihtiyaç, istek ve beklentilerin hızla değiştiği ve geliştiği, alternatif turizm faaliyetlerini tüketici ihtiyaçlarını karşılama açısından **çok boyutlu bir çeşitlendirmeye gitmeyi** bir zorunluluk haline gelmiştir. Bu boyutlar; turizmin ürünlerini çeşitlendirmek, talebi bölgelere yaymak, talebi sezonlara yaymak, ülke pazarları anlamında pazar çeşitliliği yaratmak olarak sıralanabilir (<http://www.tursab.org.tr>).

Nitekim özellikle son on yıllık dönemde Türkiye'ye gelen turistlerin geliş amaçları incelendiğinde deniz-kum-güneş amacıyla gelenlerin oranında düşüşler olduğu gözlenirken diğer amaçlı gelenlerin oranlarının arttığı görülmektedir. Dünya turizminde yaşanan bu gelişmeler, standart turist tipinin ve turist beklentilerinin değişmesi turistik ürünlerde de çeşitlendirmeye gidilmesini gerekli kılmıştır. Diğer taraftan gerek yerli ve gerekse yabancı turistlerin turizme ilişkin beklentileri, ihtiyaç ve istekleri sürekli değişmektedir. Değişen turist profili ile birlikte farklı çekim özelliklerine sahip yöreler ve turizm faaliyetleri gün geçtikçe daha çok tercih edilir olmuştur. Turistler yeni ülke, bölge, destinasyon arar, aynı zamanda o turistik yörede farklı turizm türlerini de araştırmaktadırlar. Bu durum hem turizmin çeşitlendirmesini hem de turistlerin değişen beklenti ve isteklerine uygun ürünler üretmeyi zorunlu hale getirmiştir (Albayrak, 2013:7).

Bu bağlamda özellikle Dokuzuncu Kalkınma Planında (2007-2013) turizm sektörünün uzun vadeli ve sağlıklı gelişmesini sağlamak üzere hazırlanan Turizm Sektörü Ana Planı yol gösterici olmuş ve bu doğrultuda hazırlanan Türkiye Turizm Stratejisi 2023¹ ve Eylem Planı 2013, ülkemizin doğal, kültürel, tarihi ve coğrafi değerlerini koruma-kullanma dengesi içerisinde kullanmayı ve turizm alternatiflerini geliştirerek ülkemizin turizmden alacağı payı arttırmayı, turizm sektörünün öncü konuma ulaşması ve uluslararası bir marka haline gelmesi için turizm yatırım projelerine teşvik sağlanarak bu sektörde yatırımların artırılması, turistik ürün alternatiflerinin maliyet etkinliği sağlanarak sunulması hedeflenmiştir.

Dokuzuncu Kalkınma Planı'nda turizmde sunulan hizmetin kalitesini arttırmak, pazarlama kanallarını çeşitlendirmek, doğal sermayeyi koruyan ve sürdürülebilir kılan karşılaştırmalı rekabet üstünlüğüne uygun turizm çeşitlerini ön plana çıkarmak temel amaçlar arasında gösterilmektedir. Bu amaçlara ulaşmak için ulusal düzeyde alınması gereken stratejik tedbirlerden bazıları turizm etkinliklerinin gelişmiş ve yoğun kullanıma konu olan yörelerden diğer alanlara kaydırılması ve tüm yıla yayılması, pazarın çeşitlendirilmesi, turizm ürününe, özel turizm pazarlarına hitap edebilecek nitelikler kazandırılması ve doğal ve tarihi çevrenin korunması amaçlanmıştır (<https://pbk.tbmm.gov.tr/dokumanlar/kalkinma-plani-9-genel-kurul.pdf>).

Böylece, turizm potansiyeli bulunan bölgelerin diğer alternatif turizm türleri ile cazibesinin artırılması ve geliştirilmesi öngörülen turizm gelişim aksları üzerinde turizm yatırımı yapmayı planlayan yatırımcılara; kıyı turizmi veya diğer alternatif turizm türlerinden de yararlanarak bu alanlarda yatırım yapma fırsatı sunmaktadır. Öngörülen turizm gelişim aksları üzerinde sadece kitle turizmi ve

1 Kültür ve Turizm Bakanlığı, Türkiye Turizm Stratejisi (2023), Ankara, 2007.

kıyı turizmi çerçevesinde değil; termal, kış, yayla, kültür, kongre, eko-turizm, inanç ve gastronomi gibi turizm çeşitleri ile desteklenmesi, eylem planının temel hedefi olarak belirlenmiş strateji kapsamında 9 adet tematik bölge önerilmiştir. Bu tematik bölgelerin altıncısı ise “Göller Bölgesi Eko-turizm Gelişim Bölgesi” olarak belirlenmiştir (www.ktbyatirimisletmeler.gov.tr/Eklenti/906,ttstratejisi2023pdf.pdf).

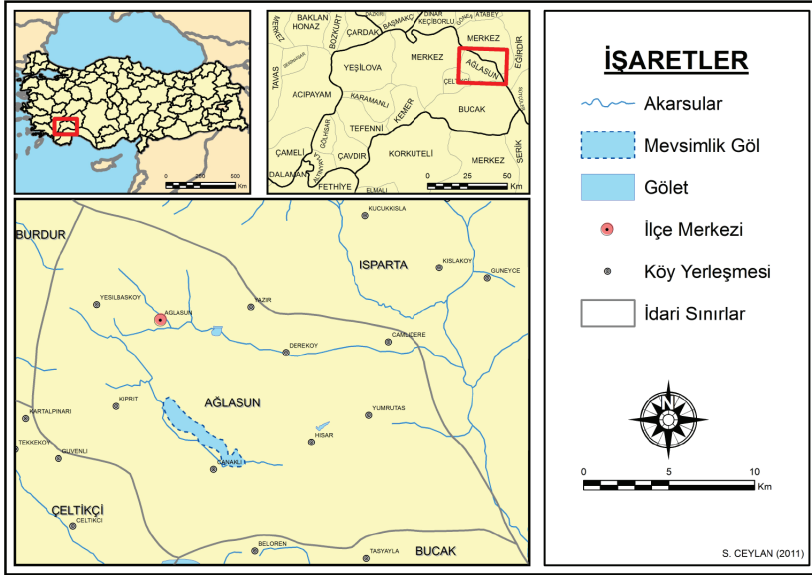
Ağlasun, bu gelişim bölgesi dâhilinde yer alan ve başta Sagalassos antik kenti olmak üzere oldukça zengin doğal, kültürel ve ekonomik çekiciliklere sahip bakir yörelerden biridir. Yörede turizm faaliyetinin Sagalassos antik kenti merkezli gerçekleşmesi, diğer alternatif turizm faaliyetlerinin henüz sektöre hazır hale getirilememesi ve dolayısıyla turizm faaliyetin yerel halka gelir getirici bir faaliyet olmaktan uzak olması, önemli bir sorun olarak görülmektedir. Bu sorunun çözümüne yönelik planlı ve etkin bir turizm stratejisi konusunda atılacak adımların, turistik potansiyeli yüksek yörelerden biri olan Ağlasun’un yerel kalkınmasına ivme kazandıracığı beklenmektedir.

Zira yapılan çalışmalar ve dünyadaki örnekler turizmin bölgesel kalkınmada önemli bir rolü olduğunu göstermektedir. Bu rol, onu kalkınmış ülkelerde önemli bir sektör konumuna getirirken, özellikle kalkınmakta olan ülkelerde turistik potansiyeli olan yörelerin geliştirilmesinde turizm sektörü gibi “yardımcı sektörler”in kalkınmaya hız verici ve tamamlayıcı etkileri artık iyice anlaşılmıştır. Endüstriyel faaliyetler yönünden yeterli kaynak ve gelişme olanağına sahip olmamasına rağmen, zengin turizm potansiyeline sahip bölgelerin, planlı ve etkin bir turizm uygulaması sonucunda turistik yönden kalkınmaları ve yurt ekonomisi için dengeli bir biçimde gelişmeleri mümkündür (Altan, 2006:26). Turizm sektörü kalkınmanın sağlanması ve sürdürülebilmesinde sahip olduğu ekonomik potansiyel ve istihdam yaratıcı özelliği nedeniyle, Avrupa Birliğinin özellikle önem verdiği bir sektör özelliği taşımaktadır. Birlik, turizm politikasını uluslararası rekabette önde olabilmek için yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası düzeylerde paydaşlarla işbirliğini geliştirme yönünde yenilemiş ve politikasını; turizmi etkileyecek faktörlere karşı gerekli tedbirleri almak, turizmin sürdürülebilirliğini desteklemek ve turizm konusunda bilinçlenmeyi arttırmak şeklinde üç temel alana odaklanma olarak belirlemiştir.

Bu bağlamda Ağlasun’un alternatif turizm kaynaklarının belirlenmesine ve buna yönelik yapılan hazırlıkların bazı uygulama örneklerini kapsayan bu çalışmanın, Türkiye’nin 2023 turizm vizyonu hedeflerine ulaşmada ve yerel ekonomik kalkınmanın planlı ve dengeli bir biçimde gelişimine küçük bir katkı sağlanması beklenmektedir.

1.1. Ağlasun İlçesinin Yeri, Sınırları ve Ulaşım Durumu

Ağlasun, Akdeniz Bölgesinin Göller yöresinde ve Burdur iline bağlı bir ilçe olup, aynı zamanda bu ilçenin merkezi olan kasabanın adıdır. İlçe toprakları kuzeyden ve doğudan Isparta, batıdan Burdur merkez ilçe, güneybatıdan Çeltikçi ve güneyden de Bucak ilçesi ile çevrilidir (Şekil 1). 9 köy yerleşmesinden oluşan Ağlasun ilçesinin yüzölçümü ise yaklaşık 308 km² kadardır.

Şekil 1. Araştırma sahasının lokasyon haritası.

Ağlasun, elverişli konum özellikleri nedeniyle her dönem düzenli bir karayolu ulaşımına sahip olmuş ve diğer yerleşmelerle olan karayolu bağlantısı karayolu geçitleriyle sağlanmıştır. Bunlardan; ilçe merkezinin kuzeyinde, Tekne tepe ve Koyaklının tepe arasında yer alan **Bel gediği geçidi (1740 m.)**, yirminci yüzyılın ikinci yarısına kadar Isparta şehrini Ağlasun üzerinden Antalya'ya bağlayan karayolunun önemli geçiş noktalarından biri olmuştur (Fotoğraf 1). Isparta şehrinden Akdağ'ın kuzey yamaçlarına ulaşan yol, **Bel gediği geçidinden** sonra Akdağ'ın güney yamaçlarına ve buradan da Sagalassos harabelerine ulaşır. Anadolu'nun Türkleşmeye başladığı 11. yüzyıldan itibaren yöreye yerleşenlerce "**Bodrum**" adı verilen Sagalassos harabeleri içinden geçen yol buradan Ağlasun kasabasına ulaşır. On dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısına kadar kullanılan bu yolun günümüzde sadece Isparta'dan **Bel gediği geçidi (1740 m.)**'ne kadar bölümü motorlu taşıtların kullanımına uygun olup, geçitten itibaren Sagalassos'a kadar olan bölümü ise taşıt kullanımına uygun değildir.

Fotoğraf 1. Bel gediği geçidinden (1740 m.) bir görünüm.

İlçe merkezi doğusunda yer alan **Köroğlu beli (950 m.)** İstanbul, Ankara, İzmir ve Konya'nın Isparta üzerinden Antalya olan karayolu ulaşımının önemli geçitlerden biridir (Fotoğraf 2). 1990'lı yıllarda tamamlanarak ulaşımına açılan ve Isparta'yı Dereboğazi üzerinden Antalya'ya bağlayan karayolunun faaliyete geçmesiyle önemi azalsa da halen yoğun olarak kullanılan Isparta-Antalya karayolu nedeniyle işlek durumda olup bugün de Ağlasun'u Isparta ve diğer büyük kentlere bağlayan önemli karayolu geçitlerinden biridir.

Fotoğraf 2. Köroğlu Beli geçidinden (950 m.) bir görünüm.

Ağlasun ilçe merkezi batısında yer alan **Çatak beli (1477 m.)**, ilçe merkezinin Burdur kenti ile karayolu bağlantısı sağlayan geçitlerden biridir (Fotoğraf 3). Kış mevsiminde aşırı kar yağışları nedeniyle bazı günler ulaşım izin vermemekte ve Ağlasun'un Burdur ile olan karayolu ulaşımı, Burdur-Antalya karayolu üzerinde ve bu karayoluna Çeltikçi ilçe merkezinin yaklaşık bir km güneydoğusunda bağlanan Isparta –Antalya karayolundan sağlanmaktadır (Peçenek beli üzerinden).

Fotoğraf 3. Çatak beli geçidinden (1477 m.) bir görünüm.

İlçe merkezinin batısında yer alan **Peçenek beli (1141 m.)** ise Ağlasun'u Bucak üzerinden Antalya'ya bağlayan Isparta-Antalya karayolunun önemli geçitlerden biridir (Fotoğraf 4). 1990'lı yıllardan itibaren faaliyete geçen ve Isparta'yı Dere boğazı üzerinden Antalya'ya bağlayan karayolu, Isparta-Ağlasun-Antalya karayolunun yoğunluğunu azaltsa da günümüzde halen yoğun olarak kullanılan bir karayolu ve geçidi durumundadır. Peçenek geçidi, Roma'dan Selçukluya Selçukludan Osmanlıya ve Osmanlıdan Cumhuriyete kadar Batı Anadolu kentlerinin Antalya ile olan karayolu bağlantısını Isparta üzerinden sağladığı en önemli geçitlerden biri olmuştur.

Fotoğraf 4. Peçenek Beli geçidinden (1141 m.) bir görünüm.

Bugün Ağlasun kasabasının kuzeyde yer alan **Bel gediği geçidi** dışında her üç geçit de Ağlasun'u diğer şehirlerle düzenli bir karayolu ulaşımı bağlantısını sağlamaya devam etmektedir. Ağlasun'un Çatak beli üzerinden Burdur'a bağlayan karayolunun uzunluğu yaklaşık 35 km kadardır. İlçe merkezini Köroğlu beli üzerinden Isparta'ya bağlayan karayolunun uzunluğu yaklaşık 40 km'dir. Ağlasun'u Peçenek beli üzerinden Antalya'ya bağlayan karayolunun uzunluğu ise 115 km kadardır.

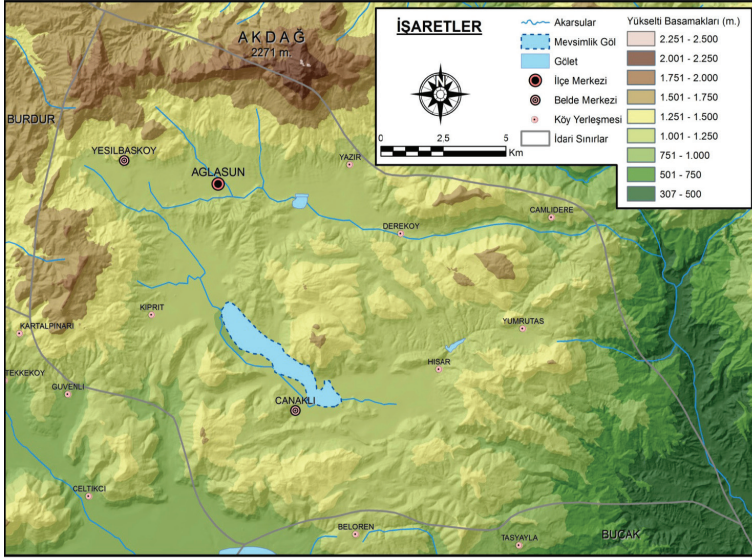
1.2. Ağlasun'un Doğal Çevre Özellikleri

Ağlasun ve çevresi yeryüzü şekilleri bakımından oldukça engebeli bir yapı göstermektedir. Antalya Körfezi'nin kuzeyinde Eğirdir-Aksu hattının batısında Toros dağları "Batı Toroslar" olarak adlandırılır (Yücel, 1987). Kuzeydoğu-güneybatı doğrultusunda uzanan bu dağların en önemlileri; güneyde Boncuk Dağları, Elmalı Dağı, Beydağları ve Katrancık Dağı, doğuda Kuyucak ve Dedegöl Dağları, kuzeyde Karakuş Dağları, batıda ise Acıgöl ve Eşeler dağlarıdır. Katrancık dağının kuzeydoğusunda yer alan Akdağ (Baca Tepe: 2271 m.) da bu dağlık alanların bir parçası olup Ağlasun ilçesinin en yüksek dağı durumundadır (Fotoğraf 5). Dağlık ve tepelik alanlar ile bunlar arasında dar ve derin boğazlarla birbirinden ayrılan ovalar yer alır. Tabanları eski birer göl yatağı olan bu ovalar arasında; Burdur, Ağlasun, Mamak (bir bölümü göl durumundadır), Bucak, Tefenni, Yeşilova ve Gölhisar ovaları sayılabilir.

Fotoğraf 5. Ağlasun kasabası kuzeyinde doğu-batı doğrultusunda uzanan Akdağ (Baca Tepe: 2271 m.)’dan bir görünüm.

Batı Torosların iç sıraları üzerinde bulunan ilçe toprakları, kuzeyde Akdağ (Baca Tepe: 2271 m.) ile en yüksek noktaya ulaşır. Güneye doğru gidildikçe yükselti değerlerinin azaldığı ve daha çok tepelik alanlardan oluşan bir yüzey şekli özelliği gösterir (Şekil 2). Dağlık ve tepelik alanların arasında ise karstik ovalar yer alır. İlçe toprakları dâhilinde yer alan karstik ovaların en önemlisi Mamak (Çanaklı) polyesidir (Fotoğraf 6). Bir “göl ova” özelliği gösteren polye ovası, kış mevsiminde çevreden gelen kar ve yağmur sularının düdenleri tıkaması sonucu göle dönüşür. Düdenlerin açık olduğu yıllarda polyede toplanan yağmur ve kar suları düdenlerle tahliye edildiği için polye ovaya dönüşür. Ağlasun kasabası ile Kibrit, Mamak (Çanaklı) ve Hisar köyleri tarım arazilerinin bir bölümü polye tabanında yer alır. Düdenlerin tıkanıdığı bazı yıllar tarım alanları zarar görür. Özellikle düdenlere yakın ve polyenin en alçak kesiminde yer alan araziler, ekip-biçme faaliyetleri yerine hayvanların kışlık ot ihtiyacını karşılamak amacıyla çayır arazisi olarak kullanılmakta ve yaz mevsimi sonunda çayırlar biçilerek hayvanların kışlık yem ihtiyacının bir bölümü karşılanmaktadır.

Şekil 2. Araştırma sahasının topografya haritası.

Fotoğraf 6. Mamak (Çanaklı) polyesinden bir görünüm.

İlçe arazisinin büyük bir bölümü dağlık sahalar, yüksek plato düzlükleri ile dar ve derin yarılmış vadilerden oluşmaktadır. Ağlasun kuzeyinde yer alan Akdağ ve devamı durumundaki dağlık ve tepelik alanlar zengin bir manzara özelliği yanı sıra, elverişli iklimi, zengin flora ve faunası, verimli toprakları ve zengin su kaynakları nedeniyle doğal çevre özellikleri bakımından önemli avantajlara sahiptir.

Ağlasun, Akdeniz iklimi ile karasal iklim arasında geçiş bölgesinde yer alır. Akdeniz kıyılarında görülen yüksek sıcaklık ve yağış değerleri yanı sıra karasal iklimin düşük sıcaklık ve düşük yağış değerleri gözlenmez. Genel olarak yazlar sıcak ve kurak kışlar ise ılık ve yağışlı geçer. Yağışların büyük kısmı bahar ve kış aylarında düşmektedir. Sonbahar ve yaz ayları ise oldukça kurak geçer. Yağışlar yaz ve bahar aylarında genellikle yağmur, kış aylarında ise kar şeklindedir.

Ağlasun ilçe merkezi ile hemen hemen aynı yükseltide yer alan Isparta Meteoroloji İstasyonunun (997 m.) uzun yıllık meteorolojik verilerine göre (1975–2006), yıllık sıcaklık ortalaması yaklaşık 12 °C kadardır. Düşük sıcaklıkların başlangıç günleri Ekim ayına, sıcaklığın artmaya başladığı ay ise Nisan ayına denk gelmektedir. Gün içindeki sıcaklık farkları, yaz aylarında kış aylarına göre daha yüksektir. Ortalama sıcaklık değerleri incelendiğinde en yüksek ortalama sıcaklık değeri Temmuz ayında (23,5 °C), en düşük sıcaklık değeri ise 1,8 °C ile Ocak ayında görülür.

Sıcaklığın mevsimlere göre dağılışına gelince; en yüksek sıcaklıklar yaz aylarında, en düşük sıcaklıklar ise kış aylarında gözlenir (Ceylan, 2009). Yıllık yağış toplamı 612,6 kg/m²'dir. Yağışların büyük kısmı bahar ve kış aylarında düşmektedir. Sonbahar ve yaz ayları ise oldukça kurak geçer. Yağışlar genellikle yağmur, kış aylarında zaman zaman kar, yaz ve bahar aylarında ise sağanak yağışlar şeklindedir.

İlçenin en önemli akarsuyu Ağlasun Çayıdır. Başköy Çayı adıyla Ağlasun ilçe merkezi batısındaki dağlık ve tepelik alanlardan (Yaylacık dağı) doğan Başköy çayı, güçlü karstik kaynaklarla beslenir. Ağlasun ilçe merkezinden itibaren Ağlasun Çayı adını alır ve “Şuçatı boğazı” güneyinde Isparta Çayı ile birleşir. Bir süre sonra Karacaören Baraj Gölü'ne dökülen Isparta Çayı, buradan itibaren Aksu Çayı adını alır. Bir süre dar ve derin kanyonlardan akan Aksu Çayı, Serik Ovası'ndan Akdeniz'e dökülür.

İlçe toprakları genellikle kireçli topraklardan oluşur. Yörede yağışların az olması nedeniyle kuvvetli yıkanmalar meydana getirmemiş olduğundan, toprak profillerinde ve yüzeye yakın yer yer CaCO³ birikimleri görülür (Burdur İl Çevre Durum Raporu, 2009).

Ağlasun ilçesi sınırları içerisinde yer alan Mamak (Çanaklı) Gölü, yukarıda da değinildiği üzere karstik göllerden biri olup Akdeniz hidrografik havzası dâhilinde yer alır. Kendi yağış havzasında yağmur suları ile beslenen Mamak (Çanaklı) Gölü yazın kuru olup kışın tabanında sular birikerek göle dönüşür. Kenarlarında su yutan düdenler bulunmasına rağmen yağışlı mevsimde bazen bu düdenler tıkanır ve ova, göle dönüşür. Yağış alanı 108,7 km² olan Mamak (Çanaklı) Gölü'nün ortalama derinliği 1,5 metre kadardır.

Ağlasun ilçe merkezi güneydoğusunda yer alan Gölyeri Göleti, Ağlasun Çayı kollarından Gölyeri deresi üzerinde yer alır. Deniz seviyesinden yaklaşık 1050 metre yükseltide yer alan göletin talvegten yüksekliği 24,9 metre kadardır. Sula-